

CRI(2009)5
Version polonaise
Polish version

**ZALECENIE NR 12
DOTYCZĄCE OGÓLNEJ POLITYKI ECRI**

**W SPRAWIE
ZWALCZANIA RASIZMU
I DYSKRYMINACJI RASOWEJ
W SPORCIE**

PRZYJĘTE W DNIU 19 GRUDNIA 2008

Strasburg, dnia 19 marca 2009

Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI):

Mając na względzie Artykuł 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, Protokół Nr 12 do tej Konwencji i orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;

Mając na względzie Protokół Dodatkowy do Konwencji o cyberprzestępczości dotyczący kryminalizacji czynów o charakterze rasistowskim czy ksenofobicznym popełnionych z użyciem systemów komputerowych;

Mając na względzie zrewidowaną Europejską Kartę Sportu;

Mając na względzie Zalecenie (2001)6 Komitetu Ministrów skierowane do państw członkowskich o zapobieganiu rasizmowi, ksenofobii i nietolerancji rasowej w sporcie;

Przywołując Zalecenie ECRI nr 2 dotyczące ogólnej polityki w sprawie organów wyspecjalizowanych do spraw zwalczania rasizmu, ksenofobii, antysemityzmu i nietolerancji na poziomie krajowym;

Przywołując Zalecenie nr 7 dotyczące ogólnej polityki ECRI w sprawie prawodawstwa krajowego dotyczącego zwalczania rasizmu i dyskryminacji rasowej;

Przywołując Zalecenie ECRI nr 11 dotyczące ogólnej polityki w sprawie zwalczania rasizmu i dyskryminacji rasowej w działalności policji;

Mając na uwadze deklarację ECRI wydaną z okazji EURO 2008 „Zjednoczyć się przeciwko rasizmowi”;

Podkreślając, że fundamentalne wartości sportu, w skład których wchodzi fair play, przyjazna rywalizacja, wzajemny szacunek i tolerancja, powinny stanowić istotę wszelkiej działalności sportowej;

Podkreślając, że ochrona przed rasizmem i dyskryminacją rasową należy do praw człowieka, które muszą być zapewnione również w sporcie;

Będąc przekonaną, że publiczność powinna być zaangażowana w walkę z rasizmem i nietolerancją w sporcie, w duchu międzynarodowej solidarności i przyjaźni;

Będąc świadomą, że sport pełni nie tylko rolę edukacyjną i socjalizacyjną, ale może również pomóc w odkrywaniu i poszanowaniu odmienności;

Głęboko ubolewając nad faktem istnienia rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie i zauważając, że zjawiska te dotyczą wielu dyscyplin sportowych i mogą się objawiać na wielu poziomach;

Zdecydowanie potępiając przejawy rasizmu, ksenofobii, antysemityzmu i nietolerancji, które mają miejsce podczas imprez sportowych i w związku z nimi, oraz przypominając, że zjawiska te stanowią poważne zagrożenie dla sportu i jego etyki;

Odrzucając jakąkolwiek próbę bagatelizowania aktów rasistowskich mających miejsce podczas imprez sportowych;

Dążąc do wzmocnienia w sferze sportu implementacji międzynarodowych i europejskich standardów praw człowieka;

zaleca, by rządy państw członkowskich:

I. Zapewniły równe szanse w dostępie do sportu dla wszystkich i w tym celu:

1. zbierały informacje na temat sytuacji i reprezentacji grup mniejszościowych w sporcie, w tym dane na temat dobrych praktyk w tej sferze;
2. podjęły odpowiednią i skuteczną politykę i środki prawne, w tym:
 - a) przyjęcie odpowiedniego prawa antydyskryminacyjnego zapobiegającego dyskryminacji w dostępie do sportu;
 - b) promocję polityki równych szans w celu osiągnięcia bardziej zrównoważonej reprezentacji grup mniejszościowych w sporcie na wszystkich szczeblach;
 - c) usunięcie barier prawnych i administracyjnych uniemożliwiających osobom nie będącym obywatelami udział w lokalnych i krajowych zawodach sportowych, tam, gdzie jest to właściwe;
 - d) promowanie edukacji w zakresie kultury fizycznej dla wszystkich w szkole;
 - e) przyjęcie programów integracyjnych ze szczególnym naciskiem na promowanie dostępu do sportu dzieci pochodzących z grup mniejszościowych;
3. zwróciły się do władz lokalnych, by:
 - a) wspierały i ułatwiały udział grup mniejszościowych w sporcie, w tym w działalności w lokalnych strukturach sportowych;
 - b) doradzały i wspierały lokalne kluby sportowe i innych partnerów w zakresie programów równych szans;
 - c) organizowały związaną ze sportem dalekosiężną działalność łączącą ludzi różnego pochodzenia;
4. zwróciły się do federacji i klubów sportowych, by:
 - a) przyjmowały politykę zróżnicowania i równych szans w celu zapewnienia zrównoważonej reprezentacji grup mniejszościowych w sporcie na wszystkich poziomach;
 - b) podejmowały środki przyciągające do imprez sportowych kibiców pochodzących z różnych mniejszości;

II. Zwalczaly rasizm i dyskryminację rasową w sporcie i w tym celu:

5. zapewniły ogólne, a tam gdzie jest to potrzebne, również szczegółowe przepisy przeciwko rasizmowi i dyskryminacji rasowej w sporcie. W szczególności prawodawca powinien zapewnić:
 - a) jasną definicję rasizmu i dyskryminacji rasowej;
 - b) żeby szczególne formy rasizmu i dyskryminacji rasowej w razie konieczności zostały zdefiniowane i zakazane;
 - c) odpowiednie i wyczerpujące prawo antydyskryminacyjne;
 - d) przepisy prawne penalizujące czyny rasistowskie;

- e) by rozpowszechnianie materiałów rasistowskich przez Internet było zakazane;
 - f) dostępność środków prawnych dla ofiar rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie;
 - g) by przepisy bezpieczeństwa zezwalały policji i personelowi ochrony na przerwanie zachowań rasistowskich, składanie zawiadomień o nich i ich dokumentowanie;
 - h) by kluby sportowe i federacje ponosiły odpowiedzialność za akty rasistowskie mające miejsce podczas imprez sportowych;
6. zapewniły, by prawo mające na celu zapobieganie przestępstwom na tle rasistowskim w sporcie i ich karanie, było skutecznie implementowane i w tym celu:
- a) zapewniły jasne wytyczne dla identyfikacji czynów rasistowskich;
 - b) posiadały jasne mechanizmy w kwestii zawiadamiania o zachowaniu rasistowskim i postępowaniu w razie jego zaistnienia;
 - c) stworzyły systemy monitoringu i bazy danych;
 - d) oferowały ukierunkowane szkolenia dla osób działających na różnych szczeblach wymiaru sprawiedliwości;
 - e) podejmowały kroki, by zachęcić ofiary czynów rasistowskich do składania skarg i monitorowały dalsze losy takich skarg;
 - f) zapewniły istnienie i skuteczne funkcjonowanie niezależnego organu antydyskryminacyjnego mającego kompetencje między innymi do pomagania ofiarom we wnoszeniu skarg na rasizm i dyskryminację rasową;
7. organizowały i finansowały zakrojone na szeroką skalę kampanie antyrasistowskie podnoszące świadomość w kręgach sportowych na wszystkich poziomach i angażujące wszystkie właściwe podmioty;
8. wymagały, by władze lokalne:
- a) włączyły walkę z rasizmem i dyskryminacją rasową w główny nurt ich zwykłej działalności, w szczególności w ich pracę z organami zajmującymi się sportem;
 - b) wspierały ruchy i inicjatywy promujące fair play i tolerancję, jak również projekty edukacyjne i społeczne w tej dziedzinie;
 - c) zapewniły lokalnej policji odpowiednie szkolenia na temat postępowania w przypadku incydentów rasistowskich na terenach obiektów sportowych i poza nimi;
9. wymagały, by policja:
- a) przechodziła szkolenie, jak postępować z incydentami rasistowskimi mającymi miejsce podczas imprez sportowych i jak identyfikować sprawców;
 - b) wraz z personelem ochrony ze strony organizatorów imprez sportowych przyjęła wspólne strategie postępowania z incydentami rasistowskimi;
 - c) identyfikowała i usuwała rasistowskie, antysemitowskie czy dyskryminacyjne ulotki, symbole i transparenty;
 - d) szybko interweniowała w celu przerwania zachowań rasistowskich;

10. zwróciły się do federacji i klubów sportowych, by:
 - a) uznały rasizm za ważny problem na wszystkich poziomach w sporcie i publicznie demonstrowały zaangażowanie w jego zwalczanie;
 - b) ustanowiły wewnętrzne mechanizmy postępowania w przypadkach rasizmu i dyskryminacji rasowej;
 - c) przyjęły i wdrożyły środki samoregulujące, dyscyplinarne i podnoszące świadomość;
 - d) szkoliły swój personel ochrony, jak zapobiegać incydom rasistowskim na terenie obiektów sportowych i odpowiednio postępować w przypadku ich zajścia;
 - e) odmawiały wstępu do obiektów sportowych osobom rozpowszechniającym bądź posiadającym rasistowskie, antysemickie czy dyskryminacyjne ulotki, symbole lub transparenty;
 - f) wspierały ruchy i inicjatywy promujące fair play i tolerancję, jak również projekty edukacyjne i społeczne w tej dziedzinie;
11. przypominały sportowcom i trenerom, by:
 - a) dystansowali się od zachowań rasistowskich w każdych okolicznościach;
 - b) zawiadamiali o zachowaniach rasistowskich;
12. przypominały sędziom sportowym, by:
 - a) odpowiednio reagowali poprzez stosowanie odpowiednich środków i sankcji, gdy sportowcy, personel techniczny i/lub kibice angażują się w rasistowskie gesty lub wyrażenia;
 - b) w swoich sprawozdaniach wspominali o zajściu rasistowskich incydentów podczas imprez sportowych;
13. zachęcały organizacje kibiców:
 - a) do przyjmowania kart kibica zawierających klauzule antyrasistowskie;
 - b) do organizowania imprez przyciągających członków pochodzących z mniejszości;
 - c) by były czujne w kwestii możliwej zawartości o charakterze rasistowskim ich stron internetowych i magazynów dla kibiców;
14. zachęcały polityków i liderów środowisk opiniotwórczych do zdecydowanego publicznego opowiedzenia się przeciwko rasizmowi w sporcie;
15. zachęcały media do:
 - a) powstrzymania się od powtarzania rasistowskich stereotypów w swoich relacjach;
 - b) zwracania należytej uwagi na obraz grup mniejszościowych w sporcie, jaki przekazują odbiorcom;
 - c) zawiadamiania o rasistowskich incydentach mających miejsce podczas imprez sportowych i informowania o sankcjach nałożonych na sprawców;

16. zachęcały sponsorów i przemysł reklamowy do:
- a) unikania pokazywania stereotypowych wizerunków sportowców z grup mniejszościowych;
 - b) unikania dyskryminacji sportowców pochodzących z grup mniejszościowych;

III. Budowały koalicję przeciwko rasizmowi w sporcie i w tym celu:

17. promowały współpracę pomiędzy wszystkimi ważnymi podmiotami przez:
- a) ustanowienie i promowanie mechanizmów konsultacyjnych;
 - b) przyjęcie krajowego porozumienia ramowego określającego zadania i odpowiedzialność każdego z podmiotów;
18. promowały wymianę dobrych praktyk przez:
- a) ustanowienie nagrody za dobrą praktykę zwalczania rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie;
 - b) upoważnienie krajowego organu antydyskryminacyjnego do stworzenia bazy danych dobrych praktyk w zwalczaniu rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie;
19. zapewniały fundusze na działalność społeczną, edukacyjną i informacyjną dla organizacji pozarządowych działających w sferze zwalczania rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie.

MEMORANDUM WYJAŚNIAJĄCE DO ZALECENIA NR 12 DOTYCZĄCEGO OGÓLNEJ POLITYKI ECRI W SPRAWIE ZWALCZANIA RASIZMU I DYSKRYMINACJI RASOWEJ W SPORCIE

Wstęp

1. Niniejsze Zalecenie dotyczące ogólnej polityki (zwane dalej: Zalecenie) koncentruje się na zwalczaniu rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie. Ma na celu zastosowanie do wszystkich rodzajów sportu, w tym sportów zawodowych i amatorskich, indywidualnych i drużynowych, jak również wszelkiej działalności związanej ze sportem zarówno w obiektach sportowych, jak i poza nimi.
2. Dla celów niniejszego Zalecenia, ECRI używa definicji sportu zawartej w zrewidowanej Europejskiej Karcie Sportu¹, zgodnie z którą:
„Sport” oznacza wszelkie formy aktywności fizycznej, które poprzez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane, stawiają sobie za cel wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach.
3. Sport może być silnym narzędziem promowania spójności społecznej i nośnikiem ważnych wartości, takich jak fair play, wzajemny szacunek i tolerancja, ale czasami jest to także sfera, w której mogą się rozwijać rasizm i dyskryminacja rasowa wypaczające te ważne wartości.
4. W swoim Zaleceniu nr 7 dotyczącym polityki ogólnej w sprawie krajowego prawodawstwa w kwestii zwalczania rasizmu i dyskryminacji rasowej, ECRI definiuje rasizm w sposób następujący:
„Rasizm” oznacza przekonanie, że podstawy takie, jak rasa², kolor skóry, język, religia, obywatelstwo albo pochodzenie narodowe lub etniczne usprawiedliwiają pogardę dla osoby albo grupy osób bądź poczucie wyższości osoby albo grupy osób.
5. Zgodnie ze swoim mandatem, ECRI w niniejszym Zaleceniu koncentruje się na przypadkach nietolerancji i dyskryminacji z powodu rasy, koloru, języka, religii, narodowości czy pochodzenia narodowego bądź etnicznego. Jednakże ECRI jest świadoma, że nietolerancja i dyskryminacja w sporcie zachodzą również z innych względów, w tym z powodu płci czy orientacji seksualnej. Należy zwrócić uwagę na fakt, że wiele zaleceń zawartych w niniejszym tekście może być stosowanych *mutatis mutandis* do tych innych względów.
6. W ramach monitoringu poszczególnych krajów ECRI zauważyła, że rasizm i dyskryminacja rasowa w sporcie objawiają się w wielu różnych formach i że zwykle jedynie najbardziej brutalne formy czynów o charakterze rasistowskim w najbardziej popularnych dyscyplinach sportu trafiają do uwagi szerokiej publiczności. Ponadto istnieje tendencja do bagatelizowania czynów rasistowskich mających miejsce podczas imprez sportowych. Dlatego też niniejsze Zalecenie zwraca uwagę na bardziej ukryte formy rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie i

¹ Zalecenie Nr R(92)13 REV w sprawie zrewidowanej Europejskiej Karty Sportu, przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 24 września 1992 r. i zmienione w dniu 16 maja 2001 r.

² Ponieważ wszyscy ludzie należą do tego samego gatunku, ECRI odrzuca teorie oparte na istnieniu różnych « ras ». Jednakże, w niniejszym Zaleceniu ECRI używa tego pojęcia w celu zapewnienia, że te osoby, które są ogólnie i błędnie postrzegane jako należące do «innej rasy» nie są wyłączone spod ochrony prawnej.

zawiera konkretne przykłady nieakceptowanych praktyk i zachowań³. Istnieje również przekonujący dowód, że rasizm i dyskryminacja rasowa w sporcie wykracza poza indywidualne i grupowe zachowania kibiców czy odosobnione przypadki rasistowskich gestów i uwag, czynionych na przykład przez sportowców, trenerów czy managerów klubów. W rzeczywistości rasizm instytucjonalny⁴ występuje także w sporcie. Dlatego też niniejsze Zalecenie kładzie nacisk również na kwestię, jak zapewnić równe szanse w dostępie do sportu dla wszystkich osób bez względu na rasę, kolor, język, religię, narodowość czy pochodzenie narodowe lub etniczne.

7. Zgodnie z mandatem ECRI niniejsze Zalecenie jest adresowane do rządów państw członkowskich Rady Europy, które są odpowiedzialne za ustanowienie skutecznych ram prawnych i strategii w walce z rasizmem i dyskryminacją rasową w społeczeństwie, a w szczególności w sporcie. Ich obowiązkiem jest zapewnienie, by wszystkie podmioty właściwe w tej dziedzinie, w tym władze i organy publiczne (między innymi prawodawca, wymiar sprawiedliwości, instytucje ochrony praw człowieka, w tym krajowe organy antydyskryminacyjne, policja, organy rządowe odpowiedzialne za sport, instytucje edukacyjne i władze lokalne) oraz organizacje pozarządowe (miedzy innymi zawodowe i amatorskie federacje sportowe, kluby sportowe, lokalne stowarzyszenia sportowe, związki sportowców, stowarzyszenia trenerskie, stowarzyszenia sędziów sportowych, organizacje kibiców, sponsorzy i media) podjęły skuteczne działania przeciwko rasizmowi i dyskryminacji rasowej w sporcie.

I. W celu zapewnienia równych szans w dostępie do sportu dla wszystkich:

Paragraf 1 Zalecenia zaleca by rządy państw członkowskich:

„zbierały informacje na temat sytuacji i reprezentacji grup mniejszościowych w sporcie, w tym dane na temat dobrych praktyk w tej sferze.”

8. Ważne jest, by zwrócić uwagę, iż grupy mniejszościowe są dobrze reprezentowane lub nawet nadreprezentowane jako sportowcy w niektórych z dyscyplin sportowych, podczas gdy są zwykle niedoreprezentowane w zarządach czy wśród personelu administracyjnego i trenerów. Wygląda na to, że jest to częściowo spowodowane rasistowskimi stereotypami dotyczącymi możliwości sportowych i kompetencji zawodowych sportowców pochodzących z grup mniejszościowych. Ponadto, sportowcy pochodzący z mniejszości mają czasami problemy z rozwojem swojej kariery, ze względu na ich trudności z dostępem do nieformalnych sieci koneksji tworzonych głównie przez osoby należące do większości w danej populacji.
9. W czasie monitorowania poszczególnych krajów, ECRI spotkała się z sytuacją, iż w większości krajów i w większości dyscyplin sportowych brakuje rzetelnej informacji na temat sytuacji i reprezentacji grup mniejszościowych w sporcie. Bardzo to utrudnia rządów opracowanie odpowiednich działań prawnych i strategicznych dla zapewnienia równych szans w dostępie do sportu dla wszystkich członków społeczeństwa. Dlatego też, ECRI zachęca do zlecenia badań w następujących sferach:

³ Zobacz paragrafy 12, 27 i 40 niniejszego Memorandum Wyjaśniającego.

⁴ Zgodnie z raportem Sir Williama Macphersona z Cluny dotyczącym śledztwa w sprawie Stephena Lawrence'a „rasizm instytucjonalny” to „to zbiorowe uchybienie organizacji [publicznej] w zapewnieniu ludziom odpowiednich i profesjonalnych usług z powodu ich koloru, pochodzenia kulturowego **bądź** etnicznego. Można go dostrzec w postępowaniu, postawach i zachowaniu, które równają się dyskryminacji przez nieświadome uprzedzenia, ignorancję, bezmyślność i rasistowskie stereotypy, które działają na niekorzyść ludzi pochodzących z mniejszości etnicznych”.

- Badanie warunków dostępu do zorganizowanego uprawiania sportu i aktywności fizycznej oraz badanie nad reprezentacją grup mniejszościowych w różnych dyscyplinach sportu;
 - Badania nad rozwojem kariery sportowców pochodzących z mniejszości;
 - Jakościowe i ilościowe analizy sytuacji managerów sportowych pochodzących z mniejszości;
 - Socjodemograficzne analizy dotyczące publiczności imprez sportowych.
10. Konieczne dane liczbowe do takiego badania są często niełatwe do uzyskania. Wynika to z faktu, że zdecydowana większość państw członkowskich Rady Europy nie zbiera danych rozbitych na poszczególne kategorie, takie jak pochodzenie narodowe bądź etniczne, język, religia czy narodowość. Z tego powodu ECRI stale zaleca w swoich sprawozdaniach po monitoringu, by państwa członkowskie zbierały takie dane w celu śledzenia sytuacji grup mniejszościowych i identyfikowania możliwych charakterystycznych cech bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji, z którą mogą się spotkać w różnych dziedzinach życia. ECRI podkreśla, że w sfery te powinien być włączony sport.
11. Dodatkowo należy szczególnie starać się zidentyfikować istniejące dobre praktyki promowania równych szans w dostępie do sportu, w celu ich wdrożenia na dużą skalę.

Paragraf 2 Zalecenia zaleca by rządy państw członkowskich::

„przyjęły odpowiednią i skuteczną politykę i środki prawne”

12. Na podstawie zebranych informacji, ECRI wzywa rządy do rozwijania i przyjmowania odpowiednich środków prawnych i strategii, by zapewnić równe szanse w dostępie do sportu, wśród których przyjęcie wszechstronnego antydyskryminacyjnego aktu prawnego powinno zajmować poczesne miejsce. Zalecenie Nr 7 dotyczące ogólnej polityki ECRI daje wartościowe wskazówki w tym względzie, jak również definicję bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji rasowej. Dodatkowo wymienia kluczowe elementy, jakie powinno zawierać skuteczne prawo antydyskryminacyjne, włączając w to zakaz dyskryminacji we wszystkich sferach życia zarówno publicznego, jak i prywatnego i możliwość przyjęcia tymczasowych środków szczególnych dla członków pokrzywdzonych grup
13. Zakaz dyskryminacji rasowej powinien obejmować warunki przyjmowania do klubów sportowych, wyszukiwanie talentów i rekrutację sportowców; wybór zarządu, personelu administracyjnego i trenerów; jak również rozwój kariery sportowców, personelu zarządzającego, administracyjnego i trenerów. Zakaz dyskryminacji rasowej powinien być stosowany zarówno do sportów amatorskich, jak i zawodowych. Ważne jest również, by być czujnym na handel ludźmi i wyzysk w szczególności młodych sportowców.
14. W celu aktywnego przeciwstawiania się jakimkolwiek dyskryminacyjnym praktykom w dostępie do sportu, ECRI zaleca państwom członkowskim promowanie wśród instytucji zarządzających sportem i organizacji sportowych przyjęcia strategii równych szans. Na organy publiczne działające w sferze sportu (np. ministerstwa sportu, instytucje edukacyjne, władze lokalne) powinien zostać nałożony obowiązek promowania równości, w tym, w dostępie do sportu. Prywatnym organizacjom sportowym należy pomóc w rozwijaniu strategii równych szans przez dostarczenie

im wytycznych i informacji na temat najlepszych praktyk w tej sferze, które mogą być np. rozwijane i zbierane przez krajowe organy antydyskryminacyjne⁵.

15. Edukacja w zakresie kultury fizycznej w szkołach powinna zarówno podnosić zainteresowanie sportem u dzieci, jak i poprawiać ich świadomość w kwestii rasizmu i dyskryminacji rasowej we wszystkich jej przejawach. Można to osiągnąć np. przez podkreślanie znaczenia promowania tolerancji i niedyskryminacji w programach nauczania kultury fizycznej czy też przez zachęcanie nauczycieli i trenerów do promowania włączania w działalność sportową dzieci pochodzących z mniejszości.
16. W niektórych krajach istnieją pewne przeszkody prawne i administracyjne jeśli chodzi o udział osób nie będących obywatelami w lokalnych i krajowych zawodach sportowych. W rezultacie zarówno amatorskie, jak i zawodowe kluby sportowe są czasami oporne w przyjmowaniu osób, które nie posiadają obywatelstwa danego państwa. ECRI jest zaniepokojona, że może to powodować problemy dla młodych imigrantów, których poczucie odrzucenia może poważnie zagrozić ich integracji ze społeczeństwem przyjmującym.
17. Sport może być mocnym narzędziem promowania integracji, dlatego ECRI zachęca rządy do przyjmowania programów integracyjnych posiadających wymiar sportowy. Szczególny nacisk należy położyć na włączanie dzieci pochodzących z mniejszości w działalność sportową, zarówno w szkołach, jak i w zawodowych i amatorskich klubach sportowych. Jeśli chodzi w szczególności o drużyny sportowe, ECRI preferuje mieszane drużyny od tych składających się z jednej grupy, by zapobiec wyłączeniu i segregacji.

Paragraf 3 Zalecenia:

Rola władz lokalnych w zapewnieniu równych szans w dostępie do sportu

18. Bliskość władz lokalnych ze społecznością lokalną daje im kluczową rolę w zapewnieniu równych szans w dostępie do sportu. Promowanie równości w sporcie może w sposób naturalny dopełnić ich starania w zakresie promowania integracji społecznej i kulturowej w ramach ich społeczności.
19. Władze lokalne są na najlepszym miejscu, by zidentyfikować problemy i potrzeby grup mniejszościowych i by zachęcać i wspierać ich uczestnictwo w sporcie. Dlatego muszą stworzyć bliskie więzy z grupami mniejszościowymi poprzez regularne konsultacje i zapraszanie ich do udziału w pracach lokalnych rad sportowych. W ramach tej działalności należy zająć się istniejącymi przeszkodami w udziale grup mniejszościowych w sporcie.
20. Oprócz zapewnienia udziału grup mniejszościowych w mechanizmach formalnych konsultacji, władze lokalne powinny dążyć do nawiązania dialogu i partnerstwa z szerszą grupą podmiotów, w tym z klubami sportowymi, stowarzyszeniami migrantów, organizacjami i mediami mniejszościowymi. Zaangażowanie to powinno prowadzić do konkretnych projektów promujących udział grup mniejszościowych w sporcie.
21. Chodzi o to, że władze lokalne powinny promować i rozwijać uprawianie sportu w sferach, gdzie istnieją napięcia w ramach danej społeczności. Można to osiągnąć, np. przez polepszenie dostępu do obiektów sportowych i ich atrakcyjności w danej

⁵ Zadania i zakres odpowiedzialności krajowych organów antydyskryminacyjnych zostały opisane bardziej szczegółowo w paragrafie 47 niniejszego Memorandum Wyjaśniającego.

okolicy i promowanie udziału w wydarzeniach sportowych ludzi pochodzących z różnych mniejszości.

22. Władze lokalne odgrywają również ważną rolę w doradzaniu i wspieraniu lokalnych partnerów sportowych i klubów w kwestii tworzenia programów równych szans, w tym poprzez oferowanie szkoleń dla ich personelu i dostarczanie im informacji na temat programów rekrutacyjnych z udziałem grup mniejszościowych.
23. Władze lokalne powinny również organizować imprezy sportowe i kulturalne, które powinny łączyć ludzi o różnym pochodzeniu etnicznym, jak również rozwijać ich zainteresowanie uprawianiem sportów.

Paragraf 4 Zalecenia:

Rola federacji i klubów sportowych w zapewnieniu równych szans w dostępie do sportu

24. Federacje i kluby sportowe mogą pełnić ważną wzorcową funkcję jeżeli pokażą rzeczywistą wolę zwalczania rasizmu i zapewnienia równych szans w dostępie do ich własnych struktur. W praktyce to właśnie one w dużej mierze kształtują warunki, w jakich uprawia się sport. Rekrutują sportowców i pozostały personel i towarzyszą im w czasie całej kariery zawodowej czy amatorskiej. Dlatego też tak bardzo ważne jest, by federacje i kluby sportowe przyjmowały strategie różnorodności i równych szans w swoich statutach i przepisach, które nie powinny pozostawać jedynie na etapie dobrych chęci, ale powinny zostać przekute w konkretne działania.
25. Do środków, które należy podjąć w tym względzie należy informowanie łowców talentów i agencji rekrutacyjnych o prowadzonej przez te organizacje polityce różnorodności i równych szans; zapewnienie, by grupy rekrutacyjne były – tak dalece, jak tylko to możliwe – zrównoważone etnicznie; zapewnienie regularnych szkoleń nt. równości dla personelu; zapewnienie polityce różnorodności i równych szans ważne miejsce w podręcznikach dla personelu; zapewnienie szczególnego szkolenia dla personelu pochodzącego z grup mniejszościowych niedoreprezentowanych w danej dyscyplinie sportu; zapewnienie wsparcia mentorskiego dla osób pochodzących z grup mniejszościowych; przeznaczanie grantów i / lub występowanie o granty na rozwój i organizację działalności w ramach grup mniejszościowych.
26. Jednocześnie federacje i kluby sportowe powinny zachęcać do większej różnorodności wśród kibiców. W pewnych dyscyplinach sportu dysproporcja pomiędzy wysoką liczbą sportowców pochodzących z mniejszości i zarazem brak mniejszości wśród publiczności są uderzające, dlatego też ECRI zachęca do podejmowania środków przyciągających kibiców pochodzących z różnych mniejszości do udziału w imprezach sportowych.

II. W celu zwalczania rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie należy:

Paragraf 5 Zalecenia zaleca by rządy państw członkowskich::

“zapewniły ogólne, a tam gdzie jest to potrzebne, również szczegółowe przepisy przeciwko rasizmowi i dyskryminacji rasowej w sporcie”

27. Większość krajów członkowskich Rady Europy posiada przepisy prawne przeciwko rasizmowi i dyskryminacji. Przepisy te mają zwykle formę ogólnych klauzul antydyskryminacyjnych w tekstach konstytucji lub stanowią część prawa antydyskryminacyjnego czy też innego tekstu prawnego dotyczącego wielu dziedzin życia. Jednakże przepisy te nie zawsze są wystarczające, by skutecznie zwalczać rasizm i dyskryminację rasową w sporcie, ponieważ zainteresowane

podmioty często nie są świadome ich istnienia i nie wiedzą, jakie mają znaczenie w ich codziennej pracy. Dlatego też ważne jest, by zawrzeć, gdy jest to konieczne, szczególne przepisy przeciwko rasizmowi i dyskryminacji rasowej we wszystkich regulacjach i aktach prawnych dotyczących sportu.

28. Najważniejsze jest, by prawo zawierało jasną definicję rasizmu i dyskryminacji rasowej, która powinna być stosowana w sferze sportu. Szczególne formy rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie powinny być również, w razie konieczności, zakazane przez odpowiednie regulacje i prawo sportowe. W tym względzie powinny mieć zastosowanie definicje zawarte w Zaleceniu Nr 7 dotyczącym ogólnej polityki ECRI w sprawie prawa krajowego o zwalczaniu rasizmu i dyskryminacji rasowej. Definicje te są zgodne z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wedle którego dyskryminacja jest to zróżnicowane traktowanie, które nie ma obiektywnego i rozsądnego uzasadnienia. Stosowane w sferze sportu zakazane zachowanie, to zachowanie polegające na nieusprawiedliwionym zróżnicowanym traktowaniu w wynagradzaniu, warunkach zatrudnienia i rozwoju kariery, „stacking” (dyskryminacyjna praktyka w drużynach sportowych, mająca taki skutek, że sportowcy pochodzący z mniejszości rzadko zajmują kluczowe pozycje w grze) i dyskryminacji w wyborze czy nominacji do udziału w zawodach sportowych⁶
29. Tego rodzaju przypadki dyskryminacji rasowej w sporcie zwykle spotykają się z ograniczonym zainteresowaniem krajowych prawodawców i decydentów politycznych, dlatego też ECRI chce zwrócić uwagę na te zjawiska. Ten brak zainteresowania w pewnym stopniu jest związany z faktem, że w większości państw członkowskich Rady Europy nie prowadzi się wszechstronnych badań w kwestii dyskryminacji rasowej w sporcie.
30. Sytuacja ta niewiele się różni, jeśli chodzi o incydenty przemocy na tle rasistowskim i wyrażen rasistowskich podczas imprez sportowych, które w ostatnim czasie zyskały więcej uwagi, w szczególności jeśli chodzi o piłkę nożną. W tym kontekście ECRI pragnie zwrócić uwagę na fakt, że rasizm jest również obecny w innych dyscyplinach sportu, jednakże świadomość istnienia tych problemów jest nadal niewielka. Dotyczy to zwłaszcza sportów amatorskich, ale również zawodowych w ligach niższego stopnia.
31. Jeżeli zwracano uwagę na te problemy, to inicjatywy zwalczania rasizmu w sporcie często koncentrowały się głównie na zachowaniu kibiców, a w szczególności na chuligaństwie, nawet jeżeli nie wszyscy chuligani czy członkowie radykalnych grup kibiców byli rasistami. Ważne jest by mieć świadomość, że czyny rasistowskie popełniają także sportowcy, trenerzy i pozostały personel sportowy, jak również zwykli kibice. Jednakże szczególną uwagę należy zwrócić na działalność ekstremistycznych grup neonazistowskich i prawicowych, które czasami korzystają z imprez sportowych, by rekrutować nowych członków.
32. Jeśli chodzi o rasistowskie zachowanie kibiców, którzy nie należą do zorganizowanych grup, ECRI zauważyła pewne opory w interweniowaniu ze strony policji czy personelu ochrony, w tym stewardów. Faktycznie wygląda na to, że szczególna bezkarność panuje względem wyrażen rasistowskich na wielu terenach sportowych. ECRI jest tym głęboko zaniepokojona, gdyż wysyła to negatywny sygnał do społeczeństwa i powoduje ryzyko postrzegania rasizmu w sporcie i rasizmu w ogólności, jako zjawiska banalnego i normalnego. Dlatego też ECRI kategorycznie odrzuca jakiegokolwiek usiłowania usprawiedliwiania czy

⁶ Paragraf 2 niniejszego Zalecenia traktuje o dyskryminacji w dostępie do sportu.

bagatelizowania takich czynów pod pretekstem, że imprezy, podczas których mają one miejsce, są wysoce emocjonujące. Musi być jasne, że „wszystko co jest nielegalne poza stadionem, jest również nielegalne na stadionie”.

33. Dlatego też ECRI chciałaby zwrócić uwagę rządów na wytyczne zawarte w jej Zaleceniu Nr 7 dotyczącym polityki ogólnej. W dokumencie tym ECRI zaleca rządowi, by prawo kryminalizowało następujące czyny, gdy są one popełniane umyślnie:

- a) publiczne nakłanianie do przemocy, nienawiści-czy dyskryminacji,
- b) publiczne znieważanie i zniesławianie bądź
- c) groźby

kierowane w stosunku do osoby bądź grupy osób z powodu ich rasy, koloru, języka, religii, narodowości czy pochodzenia narodowego lub etnicznego;

- d) publiczne wyrażanie, w rasistowskim celu ideologii wywyższania się bądź takiej, która deprecjonuje czy oczernia grupę osób z powodu ich rasy, koloru, języka, religii, narodowości, pochodzenia narodowego czy etnicznego;
- e) publiczne zaprzeczanie, bagatelizowanie, usprawiedliwianie czy rozgrzeszanie w celu rasistowskim ze zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości czy zbrodni wojennych;
- f) publiczne rozpowszechnianie czy publiczna dystrybucja bądź też produkcja czy magazynowanie mające na celu rozpowszechnianie lub dystrybucję w celu rasistowskim pisemnych, rysunkowych czy też innych materiałów zawierających treści, których mówi paragraf 33 a), b), c), d) i e);
- g) tworzenie bądź przewodzenie grupom promującym rasizm; wspieranie takich grup; i udział w ich działalności z zamiarem przyczynienia się do przestępstw, o których mówi paragraf 33 a), b), c), d), e) i f);
- h) dyskryminacja rasowa w pełnieniu funkcji publicznej lub wykonywaniu zawodu.

34. ECRI ma świadomość, że prawo może nie zapobiegać rozpowszechnianiu idei rasistowskich w bardziej ukryty, podstępny sposób na terenach sportowych i w ich okolicy. Jednakże w opinii ECRI specjalne szkolenie policji, personelu ochrony, w tym stewardów pomoże im w identyfikowaniu i zwalczaniu również bardziej zawaolowanych form rasizmu.

35. W niektórych bardziej popularnych dyscyplinach sportu przemoc wśród kibiców stanowi poważny problem. ECRI silnie wspiera instrumenty i mechanizmy współpracy, które zostały rozwinięte, by przeciwstawiać się przemocy mającej miejsce podczas wydarzeń sportowych, jak Europejska Konwencja w sprawie przemocy i ekscesów widzów w czasie imprez sportowych⁷ i jej Stały Komitet,

⁷ Europejska konwencja w sprawie przemocy i ekscesów widzów w czasie imprez sportowych, a w szczególności meczów piłki nożnej – European Treaties Series No. 120, przyjęta przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 19 sierpnia 1985 r.

ponieważ te cenne instrumenty mogą być również używane do przeciwstawiania się przemocy o motywach rasistowskich mającej miejsce na terenach obiektów sportowych. Jednakże zawsze powinno się jasno rozróżniać pomiędzy przemocą motywowaną rasizmem a przemocą nie związaną z tym podłożem. Rozróżnienie to jest ważne, ponieważ ECRI uważa, że dla wszystkich przestępstw karnych popełnianych w sferze sportu motywacja rasistowska powinna stanowić okoliczność obciążającą w postępowaniu karnym.

36. Oprócz terenów sportowych istnieje jeszcze jedno forum, na którym związany ze sportem rasizm może się rozwijać, a mianowicie Internet. Dlatego też ECRI zaleca, by prawo obejmowało również przestępstwa rasistowskie popełniane przez Internet. Zalecenie Nr 6⁸ dotyczące ogólnej polityki ECRI i Protokół Dodatkowy do Konwencji o cyberprzestępczości⁹ zawiera cenne wskazówki w tym względzie.
37. ECRI uważa, że istnienie skutecznych środków prawnych dla ofiar rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie ma priorytetowe znaczenie. Powinny to być zarówno środki cywilne, karne dochodzone przed sądami, ale również możliwość składania skarg do rad dyscyplinarnych czy też komisji organów zarządzających w sporcie lub do krajowych organów antydyskryminacyjnych. Sankcje i kary nakładane na skutek takich postępowań powinny mieć wystarczająco odstrasżający skutek, jak również wymiar edukacyjny.
38. W tym kontekście, ECRI chciałaby również podkreślić, że organizacje i kluby sportowe, jak również właściciele obiektów sportowych i władze publiczne ponoszą szczególną odpowiedzialność za utrzymanie środowiska sportowego wolnym od rasizmu i dyskryminacji rasowej. Dlatego też prawodawca powinien przewidzieć sankcje i / lub inne odpowiednie środki, jeśli podmioty te nie podejmą koniecznych działań dla zapobieżenia i zapanowania nad przemocą motywowaną rasizmem czy też nad ekscesami zachodzącymi podczas imprez sportowych i w związku z nimi.
39. Skuteczną metodą zapobiegania takiemu zachowaniu i kontroli nad nim jest instalowanie kamer audiowizualnych i systemów telewizji przemysłowej na terenach sportowych. Przepisy bezpieczeństwa powinny przewidywać ich możliwe użycie do dokumentowania czynów rasistowskich.

Paragraf 6 Zalecenia zaleca by rządy państw członkowskich:

„zapewniły, by prawo mające na celu zapobieganie przestępstwom na tle rasistowskim w sporcie i ich karanie, było skutecznie implementowane”

40. Wszechstronna regulacja prawna przeciwko rasizmowi i dyskryminacji rasowej jest ważna, ale pozostaje martwą literą prawa, jeśli nie jest skutecznie implementowana.
41. Prawo i regulacje w sferze sportu powinny zawierać jasne i wszechstronne wytyczne, jak rozpoznawać czyny rasistowskie. Według ECRI zachowanie rasistowskie, które powinno być zakazane obejmuje rasistowskie obrażanie i okrzyki, wywieszanie rasistowskich transparentów i symboli oraz noszenie, rozdawanie i sprzedawanie rasistowskich, antysemitycznych i dyskryminujących transparentów, symboli, flag, ulotek czy wizerunków.

⁸ Zalecenie Nr 6 dotyczące ogólnej polityki ECRI w sprawie zwalczania rozpowszechniania treści rasistowskich, ksenofobicznych i antysemitycznych przez Internet.

⁹ Protokół Dodatkowy do Konwencji o cyberprzestępczości dotyczący penalizacji czynów o charakterze rasistowskim czy ksenofobicznym popełnianych za pośrednictwem systemów komputerowych, European Treaties Series Nr 189, przyjęty przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 28 stycznia 2003 r.

42. Jednocześnie przepisy i regulacje w dziedzinie sportu powinny przewidywać ustanowienie mechanizmów sprawozdawczości i postępowania w przypadku incydentów rasistowskich zachodzących podczas imprez sportowych i w związku z nimi. Np. można przyjąć specjalne protokoły, ustanawiające wyraźne obowiązki sędziów sportowych, ochrony, stewardów i policji w trakcie rasistowskich zajęć.
43. Jak już wcześniej wspomniano w innych częściach niniejszego Zalecenia, brakuje wszechstronnej informacji o liczbie rasistowskich zajęć w sporcie. Brak informacji dotyczy wszystkich dyscyplin sportowych niemal we wszystkich państwach członkowskich Rady Europy. Utrudnia to uzyskanie rzeczywistego obrazu sytuacji. Dlatego też należy uruchomić odpowiadające wymogom prawa krajowego systemu monitorowania rasizmu, które powinny być obsługiwane przez organy wykonywania prawa, np. we współpracy ze sportowymi organizacjami i klubami oraz wyspecjalizowanymi organizacjami pozarządowymi.
44. W celu zapewnienia skutecznego dokumentowania i monitorowania incydentów rasistowskich oraz tego, by dochodzenie policyjne było prowadzone w rzetelny i satysfakcjonujący sposób, a funkcjonariusze wykonujący prawo nie przeoczyli motywacji rasistowskiej zwykłych przestępstw, ECRI opowiada się za szeroką definicją „rasistowskiego incydentu”, jaką zawiera jej Zalecenie Nr 11 w sprawie polityki ogólnej, tj. *„jakikolwiek incydent, postrzegany za rasistowski przez ofiarę lub jakąkolwiek inną osobę”*¹⁰.
45. Incydent rasistowski należy rygorystycznie odróżniać od przestępstwa rasistowskiego i może on jedynie służyć, jako punkt wyjścia dla dalszego dochodzenia przez zainteresowane organy wykonywania prawa.
46. Działania podjęte w następstwie czynów rasistowskich i dyskryminacji rasowej w sporcie można dalej ulepszać przez ukierunkowane szkolenia dla całego personelu wymiaru sprawiedliwości w tym dla policji, prokuratorów i sędziów w celu podniesienia ich wiedzy na temat rasizmu w sporcie i tego, jak takie czyny można efektywnie ścigać prawnie. Takie szkolenia powinny też zawierać środki zachęcające ofiary czynów rasistowskich do składania skarg.
47. Krajowe organy antydyskryminacyjne, które ECRI opisuje w swoim Zaleceniu Nr 2 dotyczącym polityki ogólnej w kwestii organów wyspecjalizowanych do spraw zwalczania rasizmu, ksenofobii, antysemityzmu i nietolerancji na poziomie krajowym mogą również odgrywać bardzo ważną rolę. W zależności od danego im mandatu, mogą udzielać ofiarom informacji na temat ich praw, dawać porady prawne, prowadzić dochodzenie, negocjować ugody i prowadzić postępowanie pojednawcze, podejmować formalne decyzje czy też pomagać im postępowaniu sądowym.

Paragraf 7 Zalecenia zaleca by rządy państw członkowskich:

„organizowały i finansowały zakrojone na szeroką skalę kampanie antyrasistowskie podnoszące świadomość”

48. Jednym z głównych problemów w zwalczaniu rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie jest brak świadomości istnienia tych zjawisk i tego, jak są one poważne. Faktycznie jedynie w kilku krajach i w kilku dyscyplinach sportowych ten problem został uznany i zajęto się nim, jednakże środki mające podnosić świadomość dotyczą głównie rasistowskiego zachowania kibiców. ECRI jest przekonana, że

¹⁰ Definicja ta zawarta w Zaleceniu Nr 11 dotyczącym polityki ogólnej została wzięta z Reportu Sir Williama Macphersona z Cluny dotyczącego śledztwa w sprawie Stephena Lawrence'a 1999 (Cm 4262, Rozdział 47, paragraf 12).

kampanie antyrasistowskie powinny dotyczyć wszystkich form rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie, jak jest to opisane w omawianych wcześniej częściach niniejszego Zalecenia.

49. Rządy powinny same organizować albo koordynować takie kampanie uświadamiające lub też wystarczająco je dotować, by mogły być prowadzone przez inne właściwe podmioty, w tym przez międzynarodowe federacje sportowe, organizacje europejskie, krajowe federacje sportowe i kluby, instytucje edukacyjne, krajowe organy antidyskryminacyjne, organizacje mniejszości i antyrasistowskie organizacje pozarządowe.

Paragraf 8 Zalecenia:

Władze lokalne

50. Władze lokalne powinny przyjąć plany działania na rzecz równości czy też plany antyrasistowskie, ustanawiające strategię i konkretne środki dla włączenia walki z rasizmem i dyskryminacją rasową we wszystkie swoje działania.
51. Jeśli chodzi o sferę sportu, konkretne środki należałoby najpierw przedyskutować w ramach lokalnych organów zajmujących się sportem wspólnie z właściwymi politykami, urzędnikami, sportowymi organizacjami i klubami, właścicielami obiektów sportowych, jak również przedstawicielami społeczeństwa, w tym grup mniejszościowych.
52. Szczególny nacisk należy położyć na zachęcanie i wspieranie aktywności i inicjatyw na rzecz promowania tolerancji i fair play, jak również projektów edukacyjnych i społecznych.
53. Władze lokalne odpowiadają również za zapewnienie odpowiednich szkoleń dla policji zajmującej się interweniowaniem podczas rasistowskich incydentów na terenach sportowych i w ich pobliżu.

Paragraf 9 Zalecenia:

Policja

54. Policja odgrywa podstawową rolę w zapobieganiu incydom rasistowskim i reagowaniu na nie zarówno na terenach sportowych, jak i poza nimi. Dlatego też oficerowie policji powinni przechodzić regularne szkolenia, jak najlepiej postępować w przypadkach rasistowskich zająć i jak identyfikować ich sprawców.
55. Aby skutecznie zapobiegać incydom rasistowskim związanym z imprezami sportowymi i reagować na nie, policja musi blisko współpracować z personelem ochrony organizatorów imprezy. W praktyce taka współpraca powinna zostać określona w specjalnych porozumieniach zawieranych między policją a organizatorami.
56. Dodatkowo policja powinna pomagać organizatorom wydarzeń sportowych w walce z rasizmem i dyskryminacją rasową przez dostarczanie im wcześniej wszelkich ważnych informacji związanych z bezpieczeństwem, w zbieraniu niezbędnych dowodów i identyfikowaniu sprawców rasistowskich incydentów oraz w zamieszczaniu informacji o takich zająciach w policyjnych protokołach.

Paragraf 10 Zalecenia:

Federacje i kluby sportowe

57. W ramach monitoringu poszczególnych krajów, ECRI zauważyła wśród niektórych federacji i klubów sportowych postawy zaprzeczające istnieniu rasizmu i dyskryminacji rasowej w reprezentowanych przez nich dyscyplinach sportowych. Istnieją oczywiście chlubne wyjątki, ale przeciętny poziom publicznego zaangażowania w zwalczanie tych zjawisk jest raczej niższy wśród tych głównych aktorów w sferze sportu. Istnieje oczywiście wiele różnych powodów, wśród których obawa przed zniszczeniem pozytywnego wizerunku sportu odgrywa znaczącą rolę. ECRI jest w stanie zrozumieć te obawy, jednak chciałaby wskazać, że rasizm, jeżeli nikt się nim nie zajmie, jest w stanie rozwinąć swą niszczącą moc, a w następstwie zniszczyć wizerunek sportu i podkopać jego prawdziwe wartości.
58. Dlatego też federacje i kluby sportowe powinny przyjąć postawę zapobiegawczą, by przeciwstawić się temu niebezpiecznemu zjawisku, w tym przez ustanowienie wewnętrznych mechanizmów postępowania z przypadkami rasizmu i dyskryminacji rasowej oraz przez przyjęcie i implementację środków samoregulujących, dyscyplinarnych i uświadamiających.
59. Jeśli chodzi o wewnętrzne mechanizmy postępowania z przypadkami rasizmu i dyskryminacji rasowej, to federacje i kluby sportowe powinny w ramach swych własnych struktur mianować osoby odpowiedzialne za ich zwalczanie. Ponadto powinny rozwinąć procedury i wejść w stosowne porozumienia, w celu wymiany informacji dotyczących incydentów rasistowskich.
60. Jeśli chodzi o środki samoregulujące, kluby i federacje sportowe powinny zawrzeć w swych statutach klauzule antyrasistowskie i równości. Powinny stworzyć kodeksy postępowania jasno stanowiące o ich zaangażowaniu w promowanie równości i zwalczanie dyskryminacji i rozdać je swojemu personelowi, wolontariuszom, trenerom i urzędnikom sportowym. Powinny organizować regularne szkolenia i sesje uświadamiające dla swoich kluczowych pracowników, wolontariuszy, trenerów i urzędników sportowych. Dodatkowo powinny dostarczyć trenerom i sędziom jasne wytyczne, jak postępować z zachowaniami rasistowskimi i dyskryminacyjnymi.
61. Jeśli chodzi o środki dyscyplinarne, powinny one powodować wydalanie sprawców czynów rasistowskich ze stadionów, unieważnianie ich karnetów wstępu na dany sezon, ogłaszanie zakazu wstępu na stadiony dla uporczywych sprawców i informowanie policji. W poważnych przypadkach czynów rasistowskich popełnianych przez sportowców, trenerów, kibiców czy sędziów powinno być możliwe przerwanie imprezy sportowej i federacje sportowe powinny mieć możliwość nałożenia grzywny czy też odebrania punktów danemu sportowcowi czy klubowi sportowemu i / lub decydowania, by następne zawody sportowe były rozgrywane bez udziału publiczności.
62. Jeśli chodzi o środki podnoszące świadomość, to kluby i federacje sportowe powinny publikować ogłoszenia w programach zawodów sportowych, że nie tolerują rasizmu, potępiają rasistowskie okrzyki i demonstrowanie skrajnie prawicowych symboli i pozdrowień oraz że podejmą przeciwko nim (przyp. tłum.) odpowiednie działania. Ponadto powinny regularnie ogłaszać na stadionach komunikaty przeciwko rasizmowi i ksenofobii zarówno na ekranach, jak i przez mikrofony, wywieszać antyrasistowskie transparenty w czasie imprez sportowych i jeśli to możliwe, organizować szczególne dni antyrasistowskie. Wreszcie powinny zawrzeć przesłanie antyrasistowskie w swoich materiałach informacyjnych (np. na

stronach internetowych, programach zawodów, czasopismach dla kibiców, bilbordach).

63. Oprócz tych środków samoregulujących, dyscyplinarnych i podnoszących świadomość, powinny szkolić swój personel ochrony w tym stewardów jak zapobiegać i odpowiednio postępować w przypadku rasistowskich incydentów w obiektach sportowych. Część tych szkoleń powinna być poświęcona zagadnieniu, jak rozpoznawać zachowanie rasistowskie, w tym bardziej zawaolowane formy rasizmu (np. symbole neonazistowskie).
64. Ochrona powinna być poinstruowana, jak odmawiać wstępu do obiektów sportowych osobom, które manifestują bądź posiadają rasistowskie, antysemickie czy dyskryminacyjne ulotki, symbole czy transparenty. Powinna również zapobiegać rozdawaniu i sprzedawaniu materiałów rasistowskich w pobliżu obiektów sportowych.
65. Wreszcie informacje na temat incydentów rasistowskich mających miejsce w czasie imprez sportowych powinny zostać zgłoszone szefowi ochrony i / lub policji, co powinno nadać tym incydentom odpowiedni dalszy ciąg i spowodować sporządzenie raportu z takich zajęć po każdej imprezie sportowej.

Paragraf 11 Zalecenia:

Sportowcy i trenerzy

66. Sportowcy i trenerzy często w oczach publiczności stoją w świetle reflektorów. Stanowią przykłady do naśladowania dla młodych i starych, dlatego też powinni się powstrzymywać od rasistowskiego zachowania w każdych okolicznościach. Jednocześnie powinni informować o takim zachowaniu, gdy ma ono miejsce i zwracać na nie uwagę organów zarządzających w sporcie, by zostały podjęte odpowiednie działania.
67. W tym kontekście ECRI chciałaby wyrazić uznanie dla osobistego zaangażowania niektórych sportowców w zwalczaniu rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie.

Paragraf 12 Zalecenia:

Sędziowie

68. W razie zajścia incydentów rasistowskich na terenie obiektów sportowych odpowiedzialność sędziów jest szczególna. Ich obowiązkiem jest chronienie sportowców przed rasistowskimi obelgami w obiektach sportowych w czasie zawodów. Aby móc właściwie zareagować w przypadkach, gdy sportowcy i / czy kibice wykonują rasistowskie gesty czy wyrażenia, muszą być zdolni do zidentyfikowania rasistowskiego zachowania, zgodnie z paragrafem 40 niniejszego Memorandum Wyjaśniającego. W tym celu powinni przechodzić specjalne szkolenie poprawiające ich wiedzę w kwestii rasizmu i dyskryminacji rasowej. Ponadto powinni znać politykę antyrasistowską i równych szans właściwych organów zarządzających sportem oraz klubów sportowych zaangażowanych w konkretne zawody.
69. W razie wystąpienia incydentu o charakterze rasistowskim czy dyskryminacyjnym sędzia musi reagować szybko i podjąć wszystkie niezbędne środki, aby zakończyć takie zajście. Jeżeli chodzi zwłaszcza o rasistowskie okrzyki czy śpiewy kibiców w czasie imprezy sportowej, to okólnik Belgijskiej Dyrekcji Generalnej ds. Polityki

Bezpieczeństwa i Prewencji¹¹ zawiera cenne wskazówki i wymaga od sędziów reagowania na takie incydenty w następujący sposób:

- a. powinni wezwać kapitanów obu drużyn;
- b. powinni ich poinformować o swoim zamiarze zaapelowania do kibiców przez stadionowe głośniki;
- c. powinni zwrócić się do kapitanów o pomoc w uspokojeniu publiczności;
- d. powinni wezwać osoby odpowiedzialne za dany obiekt sportowy i zwrócić się do nich o zaapelowanie do kibiców przez głośniki;
- e. powinni podjąć decyzję o wznowieniu gry.

Jeżeli pomimo podjęcia tych środków, zachowanie się powtarza, Okólnik przewiduje, by sędziowie postępowali w następujący sposób:

- a. powinni podjąć decyzję o chwilowym przerwaniu gry;
- b. powinni zwrócić się do drużyn o udanie się do szatni;
- c. powinni zwrócić się do osób odpowiedzialnych za obiekt sportowy o wygłoszenie ostatniego apelu do kibiców;
- d. powinni podjąć grę po upływie dziesięciu minut;
- e. powinni, po konsultacjach z ochroną i policją, ostatecznie zakończyć mecz, jeżeli zachowanie się powtarza, pomimo wcześniejszej przerwy.

70. Sędzia może również nałożyć odpowiednie sankcje za spowodowanie incydentów rasistowskich mających miejsce między sportowcami. Np. w piłce nożnej przez pokazanie sprawcy incydentu żółtej czy czerwonej kartki. Wszystkie incydenty rasistowskie i reakcje sędziów na nie powinny zostać opisane w raportach sędziów. Raporty te, zwykle scentralizowane w ramach odpowiednich związków sędziów, powinny być również stosowane do monitorowania rasistowskich zajęć w obiektach sportowych.

Paragraf 13 Zalecenia:

Organizacje kibiców

71. Organizacje i kluby sportowe powinny wysoko cenić kontakty z kibicami. Ich zamiłowanie i entuzjazm do sportu czyni wiele wydarzeń sportowych unikalnym przeżyciem, ale nie wolno zapominać, że zachowanie niektórych kibiców przy takich okazjach nosi znamiona rasistowskie. Skutecznym środkiem przeciwstawiania się takiemu zachowaniu jest włączenie klauzul antyrasistowskich w karty kibica, które ustanawiają obowiązki klubów w stosunku do kibiców i obowiązki kibiców w stosunku do klubów oraz jasno definiują prawa i obowiązki obu stron.

72. W tym kontekście organizacje kibiców powinny być zachęcane do podejmowania środków, by przyciągać członków pochodzących z mniejszości oraz zachować czujność na możliwe rasistowskie treści swoich stron internetowych i magazynów dla kibiców.

¹¹ Circulaire OOP 40 du 14 décembre 2006 portant des directives à l'encontre des propos et slogans blessants, racistes et discriminatoires scandés en chœur à l'occasion des matches de football.

73. Wreszcie ich przepisy wewnętrzne powinny również przewidywać procedury wyłączenia z organizacji członków, którzy zaangażowali się w czyny rasistowskie lub dyskryminacyjne.

Paragraf 14 Zalecenia:

Podmioty polityczne i liderzy środowisk opiniotwórczych

74. ECRI uważa za bardzo ważne, by podmioty polityczne i opiniotwórcze zdecydowanie opowiedziały się publicznie przeciwko rasizmowi w sporcie. W szczególności ECRI chciałby przypomnieć politykom, że nie powinni bagatelizować problemu czy też starać się pozyskać punkty wyborcze, czyniąc rasistowskie uwagi pod adresem grup mniejszościowych.

Paragraf 15 Zalecenia:

Media

75. Media zajmują unikalną pozycję w społeczeństwie i mają znaczący wpływ na postawy ludzi. Przedstawianie przez media różnych grup w społeczeństwie, sposób w jaki ukazują stosunki pomiędzy tymi grupami i sposób, w jaki relacjonują wydarzenia, może w niektórych przypadkach podsycać stereotypy i uprzedzenia. Sprawdza się to zwłaszcza w dziedzinie sportu.

76. Dlatego też władze krajowe powinny zachęcać media, bez naruszania ich dziennikarskiej niezależności, by zwracały uwagę na to, jaki wizerunek grup mniejszościowych w sporcie przekazują odbiorcom.

77. W szczególności, media powinny unikać relacjonowania na temat zachowania sportowców czy publiczności w sposób, który mógłby wywołać konfrontację. Jednocześnie, dziennikarze sportowi powinni zwracać szczególną uwagę na to, by unikać wzniesienia nastrojów rasistowskich czy ksenofobicznych w swoich relacjach na żywo.

78. ECRI ma świadomość tego, że media mogą odgrywać pozytywną rolę w zwalczaniu rasizmu w sporcie, np. kiedy zwracają uwagę na rasistowskie zajścia w obiektach sportowych, umieszczają je we właściwym kontekście i później informują odbiorców o sankcjach, jakie spotkały rasistowskich sprawców. ECRI widzi i docenia pozytywną rolę, jaką odgrywają pewne media i dziennikarze w walce z rasizmem i dyskryminacją rasową w sporcie.

Paragraf 16 Zalecenia:

Sponsorzy i przemysł reklamowy

79. ECRI jest zaniepokojona zdarzającymi się bardzo stereotypowymi obrazami sportowców pochodzących z mniejszości, jakie przekazuje przemysł reklamowy. Istnieją także dowody na to, że sportowcy pochodzący z mniejszości cieszą się mniejszym zainteresowaniem sponsorów i / lub zawierają mniej korzystne umowy sponsorskie niż ich odpowiednicy należący do większości społeczeństwa.

III. W celu zbudowania koalicji przeciwko rasizmowi w sporcie należy:

Paragraf 17 Zalecenia zaleca by rządy państw członkowskich:

„promowały współpracę pomiędzy wszystkimi ważnymi podmiotami”

80. Rządy powinny promować współpracę pomiędzy wszystkimi odpowiednimi podmiotami w tej sferze, w tym ministerstwami edukacji i sportu, krajowymi i międzynarodowymi federacjami sportowymi, klubami sportowymi, sportowcami,

trenerami sportowymi i związkami sędziów sportowych, organizacjami kibiców, władzami lokalnymi, instytucjami edukacyjnymi, krajowymi organami antidyskryminacyjnymi, organizacjami mniejszości, sportowymi i antyrasistowskimi organizacjami pozarządowymi, sponsorami i mediami.

81. Faktycznie w niektórych państwach członkowskich Rady Europy w tym celu przyjęto już krajowe plany działania na rzecz promowania tolerancji i fair play oraz eliminowania dyskryminacji. ECRI pochwała takie wysiłki i apeluje do pozostałych państw członkowskich, by poszły za ich przykładem.
82. Tym planom działania powinna towarzyszyć struktura porozumień krajowych stanowiących ogólny zarys odpowiedzialności i zadań każdego ze współpracujących partnerów. Takie porozumienia nadają ich zaangażowaniu w zwalczanie rasizmu i dyskryminacji bardziej wiążący charakter, a także zabezpieczają fundusze dla projektów antyrasistowskich na dłuższy czas.

Paragraf 18 Zalecenia zaleca by rządy państw członkowskich:

“promowały wymianę dobrych praktyk”

83. Należy położyć szczególny nacisk na promowanie wymiany dobrych praktyk w sferze sportu. W tym kontekście należy podjąć środki takie, jak stworzenie nagrody dla dobrej praktyki w zwalczaniu rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie, która mogłaby zostać zorganizowana przez np. międzynarodowe lub krajowe federacje sportowe przy finansowym wsparciu rządów i / lub prywatnych sponsorów.
84. ECRI pragnie również zwrócić uwagę rządów na fakt, iż krajowe organy antidyskryminacyjne są zazwyczaj w najlepszej pozycji do stworzenia i utrzymywania bazy danych dobrych praktyk w zwalczaniu rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie.

Paragraf 19 Zalecenia zaleca by rządy państw członkowskich:

“zapewniały fundusze na działalność społeczną, edukacyjną i informacyjną”

85. ECRI zauważyła również, że istnieje znaczny problem z niedofinansowaniem inicjatyw mających na celu zwalczanie rasizmu i dyskryminacji rasowej w sporcie. Jak przedstawiono w innych częściach niniejszego Zalecenia, istnieje szeroki wachlarz środków, które można podjąć w tym względzie i wszystkie one wymagają stałego zaangażowania finansowego ze strony rządów.

